Број 9. У Новом Саду у суботу 12. јануара 1902 Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за празнике.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од четка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издаје: „Рада“, дионичарског друштва за издавање српских књига и новина, у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Српски народно-црквени сабор.

(Разговор с др. Ђуром Красојевићем).

Под горњим насловом довео је „Будапешти Хирлап“ — иначе лист владине странке — разговор једнога свога сарадника, са др. Ђуром Красојевићем.

У уводу је изнео писац тих редова кратку историју наших сабора за последњих двадесет и неколико година. Истиче да је сабор од год. 1879. био последњи који је радио. А од ово доба, не само да се сабор није сазивао, сваке треће године, као што је прописано, но кад је и сазван, спречаван му је рад.

Писац се дотиче петровданског сабора од 1897. године, па вели, како се погована да ће на пролеће између ускрса и духова бити и опет сазван српски народно-црквени сабор. За тим вели ово:

„Ток и исход тог сабора у многоме ће зависити од држања радикалне странке, крајње опозиције саборске. Пажња српских кругова наперена је на држање радикалних вођа. Но како је и државни интерес везан за исход српског конгреса, то је извештач „Будапешти Хирлапа“ потражио најпозванијег човека, дра Ђуру Красојевића, адвоката из Ср. Карловаца, који је вођа угарских и троједничких Срба радикала и који је председник управе радикалне странке, те од њега затражио обавештаја о изгледима будућег сабора.

Мишлење г. Красојевића сводимо на ово:

* * *

„Ја мислим, да ће се сабор у најкраћем року сазвати. Саборски одбор наш учинио је већ предлог влади у том правцу, те држим, да влада нема разлога да се томе опире. У нашој автономији је несазивањем и прераним распуштањем сабора и онако створен врло велики заплет. Кад би влада и даље отезала сазив сабора, значило би примити сву одговорност за овако несређено стање на себе. А данашње стање је такво, да се може са пуним правом говорити о анархији. Саборски одбор, административна наша власт, једва једвице ради. Од 14 редовних чланова и заменика остало је само још свега пет чланова који раде. Остали су делом умрли, делом захвалили. У митрополитском савету, другој нашој највишој власти, нема ни толико чланова, да се могу одржати седнице, него се са сокака супституирају незаконити чланови. И ово је доста, да се види прека потреба сазива сабора. А министар председник Сел и сувише је држим обазрив човек а да би пао у ту погрешку, да прима одговорност за туђе грехе.

Ван сваке је сумње, да ће радикална и самостална странка располагати на сабору са огромном већином и да ће се шака патријархових — реакцијонарних — присталица, према томе сасвим изгубити. Што се тиче либералне странке, та странка ће се вероватно посве уздржати од изборне борбе. Но ако би се, противно очекивању, либерална странка и упустила у изборе добиће једва неколико мандата.

Радикална странка има свој тачан автономни програм и у колико би се могло мислити на развијање автономије, по себи се разуме, да би странка тежила да у нове установе унесе што више из свог програма. Исто тако сматрамо за врло важно становиште закон. чл. XX. из год. 1848. а особито §. 2. тога закона т. ј. једнакост и реципроцитет свију признатих вероисповеди.

Но на овом сабору тешко да ћемо доћи до тога, да даље градимо. Несазивањем и растеривањем сабора нагомилале су се толике административне и фананцијске ствари за ово последњих десет година, да ће сабор имати пуне руке посла, да ту Ауги јеву штале почисти.

Таковзвани спор између епископа Змејановића и патријарха Бранковића, у колко он још постоји, не би се могао тицати сабора него синода. Но ако и изнесу оне обеде, које су у јавности подигнуте против патријарха Бранковића, онда ствар друкчије стоји. Те су обеде чисто финансијске нараве, потпадају под компетенцију сабора. Држим да ме неће нико осудити за ово што сада хоћу да речем. Ако патријарх и његови људи држе, да извештај финасијског одбора саборског, по њега неможе ни како бити незгодан, да би се шта више извештајем тим невиност његова еклатантно доказала, уверен сам, да се сабор неби томе противио, да се ти спорни његови рачуни засебно па и преко реда прегледе, те по томе у сабору раније и дискусији подвргну. Но ако то патријархова странка небуде затражила, тог сам уверења, да се то питање неће силом и преко реда изнашати на сто сабора, а то тим пре, што та ствар и онако, са осталим са њоме у вези стојећим рачунима о саборским трошковима, мора ипак на расправу сабора ма и доцније доћи сама по себи.

Познато ми је, да су непријатељи наше автономије свом силом настојали, да меродавне кругове о томе увере, како радикалној странци није ни мало стало до икаква саборска рада, но једино до шкандала. У колико су они у томе успели, мени је дакако непознато. Но уверавам вас, да ко тако мисли о радикалној странци, тај или њу ни мало не познаје или је хотимице — из личних каквих рачуна — сумњичи.

Радикалној странци је пре свега и свачега стало до реда и рада у нашем автономном животу. Она једва чека, да трзавица нестане и да автономни живот пође правилним и мирним колосеком. Што год мисли постићи на сабору радикална странка, она мисли то извести мирно, ладно и достојно. Радикална странка неће никоме за вољу срамотити ни себе ни сабор, коме је и она члан.

Истина је, да странка радикална очекује од сабора, да ће он, као најпозванији за то фактор, у овом нашем хаосу начинити реда, расчистити са свима неправилностима и незгодама и стати један пут за свагда на пут свима трзавицама. Но странка радикална неће да постигне цел у шкандалима, него у мирном, озбиљном и достојанственом раду на сабору.

Патријархова ствар се мора окончати, у интересу цркве и автономије, па и у интересу самог патријарха. Докаже ли се истрагом финанцијског одбора, да је патријарх Бранковић невин, ми би били први, који би ту његову невиност отворено признали и дали му сваку сатисфакцију. Но докаже ли се напротив, да обеде почивају на жалосној истини, онда се тек не може тражити ни од кога, па ни од нашег сабора, да зажмури пред тим жалосним фактима. А под таквим приликама морао би и патријарх да повуче конзеквенције.

Истина, постоји у патријарховој ствари решење круне, но то решење није продр-

ПОДЛИСТАК.

ПАСТОРЧЕ.

После јаке омаре, небо се натуштило, и земљу је облила јака хладна киша. Ветар је духао свом јачином. На улици се није могло видети живе душе. По путу тамо, амо, виделе се мање веће брље од скорашње кише. Од јаке кише и пси се позавлачили у своје ложе, те ако и лане који од њих, не помиче се са свога места. Свако се то завукао и потражио склоништа, после нагле промене ваздуха, као да би смо већ у новембру били. Само Пели, сеоској торокуши, не смета ни ово време. Руке је скрстила под кецељу, те оде у село, да потражи мало квасца, за сутрашње пециво хлеба.

Велика је Божија воља! У једном часу, туча с кишом, уништила је крваву зараду сиротог земљоделца, а са овим богме и многа лепа нада оде у недоглед

Само гуске и патке, весело су трчале тамо амо по улицама, и радосно се лепршале по барама, да је ретко која кућа од њих остала чиста.

Пред кућом газда Раде Томиног, која је само с педља била виша, од осталих кућа — стајала је девојчица од својих десет година. И ако је привлачила кошуљицу своју, ипак није могла покрити гола колена њоме.

Врата са улице обојадисана су свим могућим бојама, а наравна ствар, да није фалило на њима ни неколико тулипана намоловани са свим противним бојама. На забату од куће стојало је написано ово: »Божијом помоћу назидао ову кућу Рада Томин са својом супругом Маријом«. Али ова врата као да беху за навек затворена од ово дете.

И ако је полугола и озебла, те цвокотала зубима, ипак не смеде врата отворити.

Јадно створење! Немирним очима, бледим лицем, непрестано се па и од најмањег шушња трзала. Сама собом није била на чисто, чија је и коме припада.

Из груди јој се отме по који уздах, поплакати већ и није могла више.

Из ходника се чуло на улицу, како се два јака гласа надвикују!

— Безобразно дериште! — само је у шуми а код куће никада!

— А што си је отерала од куће?

— Никада ништа не ради.

— Јер не даш јој сигурно јести.

— Знам, да ће опет издерана кући доћи?

— Оне рите које су на њој — већ су тако издеране, да их већма већ и не може издерати.

Но сад се у пуном беснилу чуо још јаче танак женски глас, да се на трећој улици свака реч могла разумети.

— Само јој држи страну и брани је — ти си је и покварио, да неће ваљати целог века.

— Нисам ја — већ ти, твојим мађијским поступањем.

Разговор овај прекинула је чорба на огњишту, која поче да кипи. Суседкиње су већ разнеле даље по селу — да је код Томини, због непрестане свађе и опет чорба искипила

И девојче осети мирис од јела, па и ако је у грлу голицало, ипак је знала, да ће од тога јела свако пре од ње добити свој део. Ћути и чека! Ноћ је већ наступила, а густи мрак плаштом својим обухватио је целу земљу и она не имајући куда, лаганим корацима, упутила се кошари, своме стану — где ће да проведе ноћ у суседству жутог теленцета, од кога и ако не ће добити јела да утоли своју глад, ипак ће добити толико топлоте, да ће моћи бар ноћ на миру провести.

Десет година је већ прошло . . Срећном човеку десет минута — а несрећном десет столећа.

Време иде својим током, не водећи рачуна о невољи или радости људској.

Сирото девојче, о којем нико није водило рачуна, постала је зато време већ лепа девојка, коју као да су пољско цвеће и тице и њихово певање научили мислити. Расла је, развијала се, не имајући ни појма, шта је то домаћа нега, шта материна љубав.

ло у јавност у својој целини, него само делимично. Јасно је дакле, да се према томе не може знати цео замашај крунине одлуке.

Но ја држим ипак, да ствар не стоји тако, како је претставља странка патријархова. Одлуком круне скинут је с дневног реда синода и сабора само спор између епископа Змејановића и патријарха Бранковића. Но о том спору не верујем да је ико и хтео у сабору расправљати. Али сабор не би никад ни помислио на то да се прави конвентом и да се гради судијом у том спору. Но није то ни у питању. Није говор ни у о суђењу сабора, ни о решењу круне, него о прегледању рачуна што по законима нашим, спада искључиво пред сабор, пошто је у смислу наших автономних уредаба једино сабор позван, да рачуне извиди и да их одобри, или неодобри. Било би неоправдано исчупати из целине рачунске један део рачуна и рећи сабору: о томе несмеш већати, јер је о томе круна донела већ своје решење. Таким поступком, доказало би се баш a priori да су оптужбе против патријарха доиста оправдане. Такав поступак значио би, да је крунина одлука потпун доказ патријархове кривице, само га је круна својом одлуком спасла казне. А кад би се у овом правцу учинило саопштење сабору, онда би то толико узбунило сабор да патријарх Георгије не би био у стању ни једног часа да остане на свом високом положају.“

Радикални програм.

Београд, 8. јануара.

У Београду је почео излазити нов лист: „Народна воља“. Тај лист хоће да је гласило самосталних радикала. Хоће ли то постати, видеће се. Но тај лист доноси у 1. свом броју програм, за који се нада, да ће га самостални радикали усвојити. Из тог програма доносимо после увода ова најважнија места:

„Програм бивше радикалне странке штампан је пре 20 година у органу радикалне стране, „Самоуправи“. Тај програм за ондашње време и политичке прилике у Србији, био је довољно радикалан. Али, од тога времена до данас, много се што шта изменуло у Србији, тако да би тај програм данас требало у многим његовим одредбама изменути и то у напреднијем правцу. Ми то овде само констатујемо и надамо се, да ће радикална странка, кад се буде поново обновила то и урадити. Никада се у Србији није тако јако осећала потреба, за дубоким и брзим радикалним реформама у свима правцима државне управе, као данас, и ми покрећући „Народну Вољу“ намерни смо да покажемо како и које би реформе требало што пре извести.

Првом нашом речју сматрамо за дужност да констатујемо: да је Србија природно богата земља у сваком погледу, да у Србији живи чист и овејан Србин, да је народ вредан, племенит и послушан; али је материјално услед дугогодишње рђаве управе, с њим, много посрнуо, те је завладала нека чамотиња, неповерење и незадовољство целом земљом и свима слојевима друштвеним.

Србијине су финансије такве, да она није у стању сада без зајма да плаћа, ни своје чиновнике, нити да одговара својим обвезама унутра у земљи.

Да би се земља из овог и оваквог незгодног стања могла извући и опоравити у моралном и материјалном погледу треба:

Завести строгу законитост за све и свакога, те да закон у истини буде у Србији највиша воља.

Извршити промену садањег устава, којом треба да се ујамчи опште право гласања, потпуна слобода: штампе, збора и договора; општинска и среска самоуправа.

Да држава постави за најсветију своју дужност: штедњу у свим правцима и подизање благостања народног, нарочито: пољопривреду, домаћу радиност и занате; и да према томе, целим својим организмом по смишљеном и утврђеном плану приступи одмах томе послу.

Држава као најсавршеније морално тело, мора тачно и на време одговарати својим обвезама не само с поља но и унутра у земљи, те да тиме да примера својим грађанима, да сваки мора испуњавати своје дужности и обвезе.

Иследна и извршна власт да се одузме од полицијске власти и преда судским одељењима.

Полицијска власт да се сведе на њену праву дужност, чувара јавне безбедности.

Да се прераде и доведу у сагласност сви закони земаљски, према искуству, животу, обичајима и потребама народним.

Да се донесе закон о обвезном и бесплатном народном школовању у народним школама. Програми у народним школама да буду тако удешени, да је време у школи подељено подједнако на: умно развиће, практично упућивање на рад у пољопривреди по селима, а по варошима техници и занатима и на телесно вежбање у коме да главну улогу игра војничко, те да у будуће наша омладина подједнако воли књигу, рад и пушку.

Средњих и стручних школа да се установи толико, колико буде потреба државна изискивала.

Да се донесе закон о пољопривредној банци, коју да оснује држава својим капиталом, из које ће пољопривредник моћи у пролеће преко земљорадничких задруга узимати новац на зајам, са врло малим интересом, те да на време набави потребна средства, ради пољских радова, па у јесен тај новац да врати.

Да се донесе закон о обавезном узајамном осигурању пољских усева од ма какве елементарне несреће, као и закон о пошумљавању голети, и о осушивању бара и ритова.

Да се донесе закон о сувоземним и воденим путевима, нарочито регулисавању река и потока, с погледом на нову поделу земље и ушорена села.

Да се донесе закон о уређењу наших заната. Тим законом да се регулишу питања о подели радња, о радном дану, најмањој плати, о суђењу спорова између газда и радника изабраним судом; о становима, о радионицама и о пензионом фонду занатлија, радника и њихових породица.

Да се донесе закон о занатлијско-индустријској банци, коју држава да оснује својим капиталом, чијим би се кредитом служиле занатлије и индустријалци са јевтиним интересом, а на подлози својих израђевина.

Да се донесе закон о потпомагању трговине, нарочито извозне. Да се трговцу, био увозник био извозник, обезбеди законом извесни део имања, нарочито женин мираз, да му се не може узети за дугове. Да се тргови концентришу, нарочито вашари, а тако исто и кредитне установе.

Да се место већег броја виших гимназија, повећа број учитељских школа, како би оне могле у кратком року дати довољан број учитеља, те да на тај начин свако мушко дете прође кроз народну школу, а по могућству и женска деца; даље да се оснивају занатлијске и друге стручне привредне школе.

Да се законом утврди у свакој струци и за свако надлештво број чиновника према броју становника и пространству делокруга, како посленом тако и географском. Повећање броја чиновника, ма које струке, да у будуће буде само по одобрењу народне скупштине.

Да се одреди минимум зараде и имања, који су ослобођени порезе за то, што требају човеку за насушни живот.

Војска да се тако практички уреди и организује према стварној могућности државног буџета, да и у мирно доба сваки Србин прође кроз касарну, а у ратно доба, да сваки Србин, према подобности врши своју улогу у рату. Официрски кор, да буде толики, колики је потребан, да се васпита и спреми тако, како би у осудном тренутку, потпуно одговорио својој патриотској дужности и оправдао наде Србинове, које се на њега полажу. Ђенералски чин у будуће да се добија само заслугом у рату.

На кратко, ми смо тврдог убеђења да никакве ни од куда помоћи Србија не може добити пре, док год се не преобрази и не постане потпуно правно уређења земља, у пуном смислу те речи, а да се то постигне треба сви својски, сваки на свом послу да прионемо на рад, јер само раденицима Бог помаже. Само тако радећи Србија ће у кратком времену постати опорављена, и снажна, да ће је пријатељи волети, а непријатељи од ње зазирати.“

Политички преглед.

Сабор краљевина Хрватске и Славоније. У последњој седници продужена је расправа о прорачуну. Др. Франк је изнео, како Хрватску пече у автономном њеном развијању. На унутарње ствари много се више даје но на културу и правду. Ни на економске ствари не жртвује се доста. Данашњи поредак јако притискује становништво. Само кад би земља имала самосталну управу, побољшало би се стање. Судбина житеља је исто тако зла као што је била пре 10 година. Овде онде показује се до душе напредак, али народ неможе више да сноси оне грдне намете, који су натоварени на њега. Па ни будућност не показује никаква побољшања. Највећи део прихода пождеру чиновничке плате. Говори за тим о економском застоју, које хоће и министар Лукач да излечи. Али чиме? Поверењем и стрпљењем. Па шта може житељство очекивати од таковог лечења.

Прилике у Шпанији. У Мадриду и другим варошима појачана је јако и војска и полиција. Раденици никако да се умире. 3000 радника накупило се било јуче пред магистратом и попретили су, да ће попљачкати све дућане и творнице, ако им магистрат неда потпоре. Опште је уверење да ће идуће недеље доћи до министарске кризе и да ће Сагаста саставити ново концентрационо министарство, у које би ушли још и либерали и умеренији републиканци.

Са индијске границе. Из Лондона растелалише вест, како тешко да неће на пролеће доћи до судара на индијској граници. Чим се снег истопи, руске чете као да ће из Авганистана продрети у Индију. У Пенци се држе непрестано војне вежбе, што је у ово време велика реткост. Сва војска стоји на ратној нози. И са других страна војска се прикупља. У близини

Лутала је по цео дан тамо, амо, по пољу и шуми, а срце њено, које је знало само за горчину, ипак остаде непокварено. А шта ју је могло задржати од рђави мисли? Шта јој је до душевне снаге да је могла преживети те грозне дане, који су још бол у души и сузе у очима с дана у дан стварали?

Да је све ово могло издржати, дао јој снаге, свевишњи творац, који не заборавља ни за најмањи свој створ, а који управља, судбином најнесрећнијег, као и најсрећнијег свога створа!

Већ је неколико година, како је Рада Томин отишао тамо, где нема више плача, где нема више једа — где нема више никакве бриге, и ово девојче, и овај створ, остао је једини у тој кући, да двори у болести мајеху своју, која је поступала с њоме горе но са псетом — у толиком низу година.

Она ју је дворила, са пуно оданости, и трудила се да јој олакша, болест, која ју је пуне две године — у кревету држала.

Цело је село држало, да ће сиротица, кад тад — за све нанесене увреде — истом мером својој мајехи вратити. И враћа јој! — Али не злим — но добрим делом.

У болести својој склопљеним рукама и сузним очима молила се Богу.

»О Боже свети, опростими штогод сам ти у животу сагрешила«!

Хоће ли јој Бог опростити?

Превео: **Мл. Ђ.**

границе подигнути су шпитаљи. Лондонски листови веле, како је енглеска влада све учинила, да буде спремна за сваки случај.

Рат између Енглеске и Транзвала. Низоземске новине доносе, шта је чича Кригер одговорио на последње речи Чемберленове. Чича Кригер рече, да ни Бури у Африци ни Бури у Европи, неће учинити никакве кораке у корист склапања мира. Енглеска врло добро познаје бурске најглавније услове, који траже потпуну независност бурских држава. Друге услове Бури никад и ни по коју цену неће примити.

Из Капа јављају да тамо бесни ужасан пожар и немогу да га савладају. Енглеске власти су уверења, да су тај пожар подметли капски усташи и Капланђани, који су потајно на страни Бура.

Друга вест јавља, како у јужно-афричким логорима и међу белим грађанима влада велики помор. У таборима од 100.000 умиру месечно преко 2000, а међу белим грађанством од 50.000 на 2000 душа. Од почетка ове године до сад умрло је преко 16.000 белих.

Киченер јавља како је Хамилтон био ноћу пожурио да сустигне Боту и његову војску. Но намера му је потпуно осујећена.

ДОПИС.

Дуна Сечуј. (Леп пример.) Има томе више година како је у овом месту спавала српска свест а данас, хвала Богу, буде се сви трезвенији људи, јер виде како нема помоћи, ако се сродна браћа не сложе. За то смо их чули и видили приликом последњих избора представништва како су се слошки владали и однели победу а то многоме боде очи који оцрњују овдашње општинаре.

Ови дана збило се опет нешто важно, што је вредно забележити и у јавности споменути и пред другима похвалити.

Општина има обичај сваке године мењати и бирати нове туторе: једног првог за вођење црквене благајне и другог свећарског тутора. Прошле године изабран је Исидор Ћићић за првог а за свећарског Танасија Ковачевић.

Овде морам разтумачити онима који не знају обичај у нашој општини. А то је јединствен случај у целој митрополији, па ако ћемо по правди рећи: протуслови законским наређењима, ал за то служи за добар пример кад се ваљан успех показује. Бирају се људи на добром и поштеном гласу а то много значи. Свећарски тутор не води рачун уз контролу општинску, но на свој режим купује свеће код овдашњег лецидера Јована Туцаковића и продаје их у цркви, те настоји да што више чистог прихода покаже што би му служило на дику и хвалу за вечита времена, уверен, да је матер цркву верно и поштено послужио за срећу и здравље своје миле породице. Добар пример служи и другима да се натиче и још боље покаже. Већ десетак година није се збио такав пример као што је ове године показао Танасије Ковачевић. Лицем на нову годину — по обичају — после св. литургије сви се општинари искупили у школу да чују рачун свећарског тутора. За тим је прочитао рачун свећарски тутор и јавио, да је продао у прошлој год. 80 фунти свећа и чист приход (одбив расход) предаје у црквену благајну 212 круна 87 филира. Присутне општинаре овај пример је изненадио и очарао па су га бурно сви поздравили: Живео! Бог те благословио сваком срећом и напретком! — Заиста ово је редак случај у малобројној парохији, тим већма, што није било редовног богослужења због околне администрације па је за похвалу изнети у јавности другима за пример.

Истом што је свећарски тутор свој рачун прочитао и грађа утишана повикне свима Анто Динић: Браћо! Кад смо тако лепо у прошлој години испунили нашу српску дужност, не могу олако пропустити ову прилику а да и сам не изразим своје похвално признање, па да буде и видљива знака, ево, поклањам добровољно 20 круна нек се од тог маленог прилога -- у будућности са осталима — присаједини ономе што је недавно наш чика Јоца дао, да се из камата троши на сиромашну школ. децу за књиге и учила! Поново се заори: Живео и хвала!

Износимо све ово са жељом: да наша браћа Срби у Дуна Сечују не малакшу у својој вери и народности, нек се сложно хране и бране од сваке напасти, па ће им синути сунце лепше славе и слободе у будућности теби роде: разгонити мрак. У то име нек су нам сви Срби сечујци: сретни, чили здрави и весели!

Сечујац.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком 1902. год. ступила је „Застава“ у 37. годину свога излажења, која **излази 6 пута недељно,** а то је сваки дан осим понедеоника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овог листа могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Надамо се, да ће пријатељи овог листа и пријатељи радикалне странке озбиљно узети ову ствар.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ **народне бројеве од петка.** Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње, а на три месеца 1 круна.**

Иначе је цена „Застави“ 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец. Поједини бројеви стају 10 потура.

Поштов. претплатницима „Заставе“, који се код нас уједно претплате на „Невен“ и „Српску Домају“, рачунаћемо за сва три листа 40 круна годишње (у место 42 круне.) Претплата се шаље најлакше поштанском упутницом.

У Новом Саду, почетком јануара 1902.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Вести из места и са стране.

Краљ Виктор Емануило у Петрограду. Из Петрограда јављају, да је у дворским круговима тамошњим већ извесна ствар, да ће краљ Емануило маја месеца доћи у Петроград у походе руском цару. — Из Напуља јављају, како ће краљ Виктор Емануило да умањи своју цивилну листу. Многа добра, која су дата краљу, многе палате, вратиће држави. Осим тога смањиће издатке за одржање двора и за војну канцеларију. Ова сума износиће на 8 милијуна лира.

Бечки градски начелник и официри. Јавили смо о оном догађају на бечком дворском балу, како је један пуковник укорио некоје официре, што су хтели да се са чашом шампањца поздраве и куцну са бечким градским начелником Луегером. Одмах су за тим некоји листови донели вест, како су ти официри и кажњени. Међу тим се ова вест пориче и тврди, да није нико кажњен. Варош Беч је јуче одржала свој познати велелепни бал. Том балу присуствовали су врло многи официри. Многи од њих поздравили су Луегера, а овај им је одговорио: „Овде се слободно може куцати са мном, господо! Ово је мој домаћи бал. Овде вас не може постићи никакво зло! Мисли се, да су официри својом многобројном посетом на балу вароши Беча хтели да демонстрирају против понашања оног пуковника на дворском балу.

Писмо гђе Жуберове. Удова покојног главног команданта бурске војске, ђенерала Жубера послала је писмо једном холандском листу у ком има и ово: „Ником се живом није до сад дозволило да иде у логоре. Једва сам јуче, после многе муке и усрдних молби постигла да ме пусте у логор код Ирене. Хтела сам да видим сопственим очима и да чујем сопственим ушима после оних страшних гласова, које смо чули оданде. И доиста је страшна та невоља сваке врсте и сваке величине! Много страшнија, него што ми је до сад говорено, и ужаснија но што би могла најлуђа уобразиља себи замислити! Људи умиру као муве од глади, изнурености и немоћи.... Свугде бесни тиф. Лето је код нас врло влажно. Обично у вече и око поноћи падне пљусак. Ко познаје Транзвал зна и за бесне пљускове. Како су логори обично на нагнутом земљишту, вода дере као бујица испод чадора. Жене и деца морају да стоје до чланака у води и да држе своје спаваће хаљине више главе, а после изнурени, морају да легну у блато. Ако тако потраје још годину дана, неће остати жива ни једна жена и ни једно дете... Госпођица Хобхаузова није ни близу преставила ствари тако страшно као што су одиста. Док је она ту била још нису заробљенике мучили глађу, која треба Енглезе да доведе мети, коју не могу да постигну у отвореном и часном боју: уништењу нашег народа. Стање у концентрационим логорима у Транзвалу горе је него на другим местима. Ми смо предати на милост и немилост тим варварима. Никоме се не допушта да негује болеснике, него само онима, коју су послушна оруђа власти. Људи се за то боре још очајније и неће никад попустити. А што чују из ових логора о сатирању породица имају тај успех, да их још соколи на већу издржљивост, одлучност и ратоборност. Фарме Енглези нерестпано спаљују, а хиљаде оружаних Кафера боре се у редовима Енглеса.“

Напад на један енглески брод. Из Тонконга јављају: Један енглески брод вукао је по западној реци између Досинга и Сејнима један шлеп. У овај су се увукли били дванаест разбојника и за време пута почели су да пљачкају путнике. Стражарни један чамац похитао је путницима у помоћ и заробио је пет разбојника. Но остали се дочепаше шлепа савладали људство на њему и одвели са собом два човека као таоце. Разбојници су још изјавили, да ће са таоцима тако поступати, као што власт буде поступала са њиховим заробљеним друговима.

Светосавске беседе. Српско певачко друштво у Загребу и Загребачка добротворна задруга Српкиња приређују на дан св. Саве 14. (27.) јануара 1902. у просторијама Хрватског земаљског глазбеног завода беседу с игранком. Чист приход намењен је загребачкој добротворној задрузи Српкиња. Прилози се примају са захвалношћу; са стране нека се изволе управити на гђу Јелену Поповић, Загреб, Јелачићев трг, број 6.

— „Гусле“, друштво за неговање музике у Великој Кикинди приређује у корист своје благајне на св. Саву 14. (27.) јануара 1902. године, у великој дворници „Народне гостионице“ беседу с игранком.

— Српска црквена певачка задруга у Чакову приређује под управом свога ликовоће г. Јована Н. Прункла на дан св. Саве 14. (27.) јануара 1902. у дворани „Народне гостионе“ редовну беседу с игранком.

— Беседу с игранком приређује српски учитељски збор у Старом Стапару на св. Саву 14. (27.) јануара 1902. године у школским просторијама. Добровољни прилози (у корист школске књижнице) примају се са захвалношћу.

— Светосавску беседу с игранком приређује приређивачки одбор на дан св. Саве 14. (27.) јануара 1902. године у Градачцу.

— Српска читаоница у Грачацу уз суделовање српске грачачке омладине приређује у понедељак 14. (27.) јануара 1902. у просторијама гостионице Тривуна Мандића светосавску беседу с игранком.

— Вуковарско српско певачко друштво „Јавор“ приређује уз пријатељско суделовање госпођице Дорице Михајловић, у понедељак 14. (27.) јануара 1902. светосавску беседу с игранком у просторијама позоришне дворане „Гранд Хотела“ а у корист своје благајне.

— Светосавску беседу приређује српско-православни школски одбор у Д. Тузли уз драговољно суделовање доњо-тузланског српског црквеног певачког друштва на дан св. Саве 14. јануара 1902. године.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 11. јануара.

Будимпешта. Изгорела је овде највећа млина брашна „Конкордија“. Грдна количина жита и другог прибора по све је уништена. Штета износи три милијуна. Два ватрогасца су унесрећена.

Берлин. Цар је изрекао, да ће сам покренути питање, да се колико толико стане на пут томе, што раденици не могу доћи до зараде.

Трговина.

НОВИ САД, 11. јануара 1902. год. Пшеница прве каквоће фор. 8·80—— н. Пшеница средња фор. 8·60—70 н. Пшеница лакша роба фор. 8·30—50 н. Наполица ф. 8·— н. Јечам фор. 5·50—6— новч. Зоб фор. 7·10—20 нов. — Кукуруз у зрну фор. 4·60—70 н.

Маст 50 фор. Сланина сува 50 фор. дебела пакена 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	35—36 нов.	живе
„ средњи . .	33—34 нов.	мере
„ лаки . . .	30—32 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	30—35 нов. по клгр.
Јагањци	—— по пару фор.
Овци .	—— по пару фор.

ИЗВЕШТАЈ

о добровољним прилозима на забави српског занатлијског певачког друштва »Невена«, која је одржана други дан Божића, 1901. г. у спомен посмртне 50-годишњице Његошеве.

Приложили су по: 10 К.: Српска задруга за међусобно помагање и штедњу, у Н. Саду.

По 5 К.: Њ. В. госп. епископ Митрофан Шевић, Уредништво „Заставе“, Српска трговачка омладина новосадска.

По 4 К.: Пресв. г. Павле Петер вел. жупан, др. Емил Гаврила.

По 3 К.: Јаша Томић, Душан М. Крстић, књиговођа, Милош Мијатовић, велепоседник, др. Мих. Полит-Десанчић.

По 2 К: Панта Срданов, Марта Станојевић, др. Дера, др. Велимировић, Никола Котуров, Јован Мунћан, Ђорђе Пушић, Лука Алексијевић, Лука Јоцић, Карл Крон, Алтвирт, Хаџи Гавра Плавшић, Прва српска ципеларска задруга, Гавра Нецков, Милан Т. Јовановић, Ђорђе Велић, парох, Иван Ћирић, Марија Д. Јовановић, Пера Павловић, Љ. Стефановић и син, А. Адамовић, Божидар Поповић, парох, Вуја Пуповац.

По 1 К.: Сава Стојковић, Милан Радујков, Матић, Стева Димитријевић, др. М. Давидовац, Јован Грчић, Јулије Стојчић, Јован Попов, Зорка Бокшан, Глиша Лазаревић, Алекс. Јорговић, др. М. Маркуш, Чедан Милутиновић, Филип Михајловић, Мирко Мирилов, Ђока Српски, Михаило Георгијевић, правник, Карл Дусинг, Лаза Велицки, Милан Ћирић, месар, Ж. Петровић, Дицген, др. Стојаковић, Паквор, Мита Николић, Давид Ћурчић, Попер, Никола Петровић, Лука Малетић, Сима Машић, Милан Радонић, Д. Винокић, Коста П. Миросављевић, Јерковић, Лаза Поповић, Сима Марковић, Паја Шилић, Стева Видаковић-Врга, Софија Марковић, К. Миловановић, Душан Славнић, Анка Јорговић, проф. Милованов, Марија Јовановић, Мија Чупић, Шандор Јоцковић, Стева Бауер, Јоца Антоновић, Петар Ђорђевић, Јоца Јовановић, Живко Дотлић, Марко Нешић, Александар Форкапић.

По 80 потура: Анка Михајловић, Милан Сочин.

По 60 потура: Паја Панаотовић, Данило Тимотин, Лаза Максимовић, Никола Величковић, Јоца Мирковић, Стеван Стефановић, Јоца Сивачки, М. Стојановић.

По 50 потура: Јоца Кешански, Васа Вучковић, Розенберг.

По 40 потура: Тинка Лучић, Јованка Шовљанска, Јефта Дотлић, Живко Милићев, Мара Ирмовачка, Сава Лучић.

По 30 пот.: Катица Талзон, Миленко Малешевић.

По 20 пот.: Савета Продановић.

Одбор срп. занатлијског певачког друштва „Невена“ захваљује овим свој г. г. прилагачима.

Исто тако топло захваљује г. г. проф. Тих. Остојићу и Андри Лукићу, члану срп. народне позоришне дружине, који су својим суделовањем: лепим и смишљеним говором и красном декламацијом, много допринели угледу забаве.

У Новом Саду, 9. (22.) јануара 1902. г.

Одбор.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

П. Т. који су поручили, а још нису добили књигу:

У ЧЕМУ ЈЕ СТВАР?

од Јаше Томића

молим, да се претрпе неколико дана, јер се доштампава ново издање.

Цена је књизи **20** новч.

Препродавци добијају уобичајени рабат. Даље поручбине молим да се шаљу на потписаног.

У *Новом Саду*, 10. јануара 1902.

Коста Лера.

ОГЛАСИ.

ПРИМАЊЕ АПОТЕКЕ.

Част ми је поштованој публици јавити, да сам од г. Бјелицког купио у Сомбору стару апотеку Галеову и од нове године примио.

Са поштовањем

Стева Михајловић

апотекар у Сомбору.

33 1—3

ШТАМПАРИЈА

ЂОРЂА ИВКОВИЋА

У НОВОМ САДУ

треба више добри слагача. Ступити могу одма.

32. 1—2

1 3—

ИМАДЕМ 120 КОМАДА

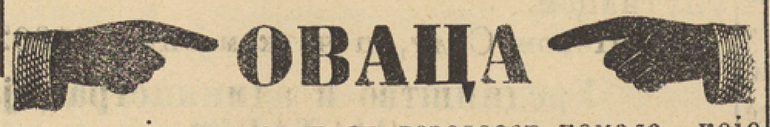

ОВАЦА

на продају; од ових су деведесет комада, које ће се ојагњити. Купцима је слободно сваким даном овце видити и погодбу са доле подписаним власником склопити.

Живан Ристић,

34 1—3 Велики Радинци код Руме.

КЊИГОВОЂУ

СРБИНА ПРАВОСЛАВНЕ ВЕРЕ

који је и мађарском језику вичан, тражи »Српска штедионица као задруга у Варјашу« са годишњом платом од **1000 круна** за сада. Првенство имају они, који су већ у новчаном заводу били. Молбенице се имају на управу послати до краја о. м. по новом календару.

31 2—3

„Baaume de Pétrole“

УПОТРЕБЉАВАЈТЕ САМО од ПЕТРОВИЋА

Ми смо питали наше кућевне лечнике, које је средство најбољс ПРОТИВ ОПАДАЊА И ОСВЕЖИВАЊА КОСЕ. Нами су препоручили „Петролеум-балсам“

„Baaume de Pétrole“

и ми из искуства слободно препоручујемо употребљивање тога јединственог средства без шпеције које није шкодљиво а мирис пријатан.

Кроз употребу петрол. балсама постиже се успех: да коса изнова освежи, добије врло леп сјај постане гипка густа и мека. Перут изчисти и почне бујно напредовати.

Једна боца кошта 3 круне заједно са упутством.

Само оригинално добија се у дрогерији.

741 13—25 **Petrovits Miklos**

Budapest Becsi utcza 2 szam.

НАЈБОЉЕ ПРОТИВ ОПАДАЊА КОСЕ

Испитано престолничким физиком.

МАНУФАКТУРНО-МЕШОВИТА РАДЊА

А. МИЛАНКОВИЋА И СИНА

У ДАЉУ

потребује једнога помоћника, који осим свог матерњег српског језика, још немачки и мађарски говори. 28 2 3

Коме треба **шегрт шпецеријске струке**, који је учио ту струку годину дана, може се обратити у администрацији „Заставе.“

ИЗБАВИЛАЦ ЖИВОТА.

Истинита прича из живота од **Андрије Фабијана, Туркеве.** (Прештампавање забрањено)

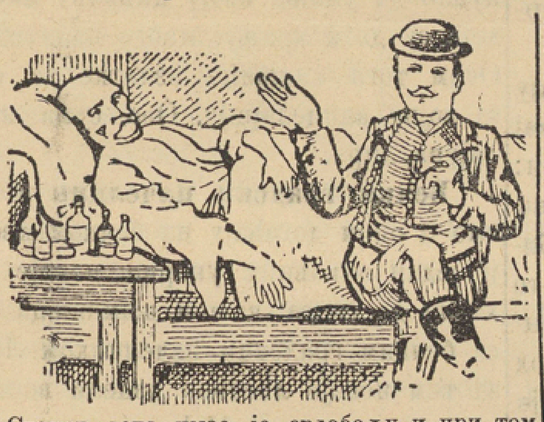

Од кад свет постоји, нико није имао толико користи од читања, као мој отац, који је врло болестан био, и да је оздравио, има само томе да захвали, што зна читати.

Осам година патио је од **грчева у стомаку, колике и малокрвности.** Сваког лета имао је срдобољу и при том лупање срца. То су биле његове унутарње болести. Али како је страшно патио и од спољних болести! Костобоља га је мучила, имао је болове у крстима и ужасне севотине и никакво средство није помагало. Већ је био престао да новац увалуд троши на лекове, и у бунду умотан цео дан је седео поред пећи и читао молитвеник и календаре. Уједаред повиче старац, кад је читао:

— То је то!... — Шта то? запитамо ми. — То је то! повтори он, показавши на једну причу, којој је био наслов: **„Тајна једног старог човека“**, у којој прича Стеван Сабо млађи, како му ништа на свету није помогло, док није поручио славан Фелеров Елза-Флуид из апотеке Еугена Ф. Фелера у Стубици, црквена улица (Загребачка жупанија) и како је тај једини лек њега и многе друге људе у селу излечио. Ми нисмо хтели да покваримо добру вољу нашег сиротог оца и наручили смо из апотеко Еугена Ф. **Фелера** „код св. Тројства“ у Стубици, црквена улица (Загребачка жупанија) за 5 круна 12 флаша Елзова флуида, јер мање не може да разашиље. Апотекар нам је уз поузеће послао туце Елзова флуида и при томе упутство, како треба да се употреби. Пошту је сам платио.

Четрнаест дана је наш отац од овог доброг мириса Елзова флуида сваког сата 20 капљица млека у кашици пио а сваког јутра и вечера намазао се добро са Елза флуидом. Почевши од деветог дана, било му је боље и полако је већ опет почео да иде. За две недеље био је посве здрав. Брзо су сазнали сви људи у селу и из околине, да је наш отац оздравио, сви су наручили Фелерова Елза флуида и за чудо свима је помогао. Овде ћу само некоје споменути: **Стеван Дандар** је од старости патио и од слаба вида, већ је поготову био слеп и због тога је употребљавао **Фелеров** Елза флуид. За шест недеља видео је као какав млад човек. — **Јован Нађ** и других двадесет људи, имали су **протисли и крстобољу, главобољу и болове у крстима**, они су **кашљали** врло јако и имали су **инфлуенсу**. И све ове излечио је потпуно Фелеров Елза флуид. Жена Карла Ереша имала је **несвестицу и болове у грудима** и била је врло грозничава. Виртшафтерка г. попе имала је у лицу **ротлауф**, стару **рану на ногама и болове у врату**. Шесторо деце Андрије Коломпара, имали су од једном **жутицу** и патили су од **заптивености и глиста пантликара, Фелеров** Елза флуид излечио је све; у опште овај Елза флуид излечио је у свима болестима, које постоје.

Фелеров Елза флуид постајао је увек више и више чувенији, сироти људи скупљали су новац и многи заједно поручили су **4 туцета за 16 круна**, да би их стало јефтиније. Па и код говеда и свиња помагао је. Мој стари отац није имао мира и размишљао је, како би се могао показати благодаран г. Еугену Ф. Фелеру, коме је имао да захвали за своје здравље. И кад је једном из цркве дошао рече ми: — Имам ли читању да захвалим, да сам ово добро средство у календару нашао, које ми поста избавилац живота, то седи, драги сине, и напиши апотекару **Фелеру**, како ли сам болестан био и како ми је само **Фелеров** Елза флуид помогао и нека не жали трошка, па то да штампа у новинама и календарима; да би свет дознао, како је благотворно и безусловно потребно средство тај Елза флуид.

А ви драги читаоци, ако хоћете да наручите Елза флуид овако адресирајте:

Eugen V. Feller, Apotheker

Stubica, Kirchengasse (Agramer Komitat).

Дао би благи Бог, да никад не понестане овог чудотворног средства и сваком нека тако помогне, као моме старом оцу.

Прави **Фелеров Елза-Флуд** мора на свима упутствима за употребу и на свакој флаши имати такову марку, као овде снимљена, са именом Елзе и потписом „Фелер.“ Од санитетске власти испитан и одобрен. На изложбама у Паризу, Риму, Лондону, Ници и Берлину, одликован је **Фелеров Елза-флуид** златном медаљом, крстом и почасном дипломом. **Фелеров** Елза флуид поручује се само уз поузеће или кад се новац напред пошаље. — Не само болесни, нека га поруче, јер **Фелеров** Елза флуид може изврсно употребити за ојачање живаца, освежење и улепшање тела, прање главе против перута, испадања косе, па и као мирис за косу.

Коштају заједно са поштарином, сандуком, упутством за употребу 1 туце (12 флаша) 5.— круна, два туцета (24 флаше) коштају 8.60 круна, три туцета (36 флаша) 12·40 Кр., четир туцета (48 флаша) коштају 16 круна, свугде франко.

Заштитни знак.

Законом заштићено.

Сваком ћу рећи и писати, да је само чувени ФЕЛЕРОВ **„Елса-флуид“** мени живот спасао, пише млађи

Сабо Стеван

Паковд.

Ко хоће да добије прави **Фелеров Елза-флуид**, нека поручи писмено и тачно напише адресу на једино место које га производи 11 1—2

на Еугена Ф. Фелера, анотекара

у Стубици, црквена улица (Загребачка жупанија.)

Главно стовариште у Будимпешти: код апотекара **Josef von Török,** Königsgasse № 12. — **Eggers „Reichs-Palatin“** Apotheke Váczi-körut 17. и код Apotheker **Béla Zoltán,** Grosse Kronengase № 23.

Кроз 18 година од разних мучних рана нико и ништа ми није могло помоћи, само Ваш **„Елза-флуид“** излечио ме је по све.

А. Хенигсштабел

Кереш бања.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.